

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 454/2011-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. novembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť H. B., B., zastúpeného advokátom JUDr. P. V., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 MCdo 10/2010 zo 14. júna 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť H. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. augusta 2011 doručená sťažnosť H. B. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namietalo porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“, v citáciách aj „porušovateľ“) sp. zn. 5 MCdo 10/2010 zo 14. júna 2011.

2. Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností vyplýva, že „Okresný súd Bratislava I. v právnej veci navrhovateľa N., spol. s r. o. proti odporcovi H. B. o zaplatenie 14.060.634,60 € z titulu náhrady škody alebo z titulu bezdôvodného obohatenia rozhodol o zamietnutí žaloby a náhrade trov konania, ku ktorej zaviazal neúspešného navrhovateľa. Na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku prvostupňového súdu vydal Krajský súd v Bratislave rozhodnutie, ktorým rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a navrhovateľa zaviazal na náhradu trov odvolacieho konania. Proti týmto rozsudkom, ako okresného, tak i krajského súdu podal na podnet navrhovateľa generálny prokurátor na Najvyšší súd SR mimoriadne dovolanie, v ktorom sa domáhal, aby rozsudky oboch súdov boli zrušené a vec vrátená prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Najvyšší súd SR v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora rozhodol, že rozsudok Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 13. júna 2007, č. k. 19 C 191/2005-250 a rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 7. mája 2009, sp. zn. 9 Co 399/07 zrušuje a vec vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.“.

3. Sťažovateľ ďalej uviedol, že „Z obsahu mimoriadneho dovolania vyplýva, že ho generálny prokurátor podal z týchto dvoch dôvodov:

1/ Obe súdy zaťažili konanie procesnou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej (§ 243f ods. 1 písm. b/ O. s. p.) tým, že v odôvodnení rozsudkov opomenuli vyhodnotiť tie sporné skutkové tvrdenia účastníkov, ktoré boli relevantné pre právne posúdenie, či je zodpovednosť odporcu (čo do právneho základu) daná. Naopak, zaoberali sa hodnotením pravdivosti takých sporných tvrdení účastníkov, ktoré nemajú pre právne posúdenie veci žiadny význam.

2/ Konanie na odvolacom súde je zaťažené procesnou vadou podľa § 237 písm. f) O. s. p. z dôvodu, že odvolací súd odmietol vykonať navrhovateľom navrhnutý dôkaz, svojim významom zásadný pre správne skutkové zistenia, a na odmietnutie vykonania dôkazu v odvolacom konaní neboli splnené zákonné dôvody.

Sťažovateľ vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora zo dňa 02. 09. 2010 namietal jeho nedôvodnosť, pričom k obidvom uplatneným dovolacím dôvodom podal podrobné vysvetlenia.“.

4. Podľa názoru sťažovateľa „*Tým, že porušovateľ*“ (t. j. najvyšší súd, pozn.) sa zaoberal otázkami, na ktoré nie je zo zákona oprávnený, a na základe toho svojím postupom nekonali podľa relevantných zákonných ustanovení, porušili ust. článku 2 ods. 2 Ústavy SR a súčasne právo sťažovateľa podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR.

Porušovateľ v tomto konaní prekročil svoje oprávnenie, pri rozhodovaní išiel zjavne nad rámec procesných dôvodov uvedených v mimoriadnom dovolaní, dokonca zasiahol do hmotnoprávnej podstaty sporu a svojím spôsobom prejudikoval a naznačil ako by spor vrátený na úroveň súdu prvého stupňa mohol dopadnúť, pričom na takéto závery nebol oprávnený.“.

5. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Základné právo navrhovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy... a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... uznesením Najvyššieho súdu..., č. k. 5 MCdo 10/2010 zo dňa 14. 06. 2011 porušené bolo.

Zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu... č. k. 5 MCdo 10/2010 zo dňa 14. 06. 2011 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Najvyšší súd... je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia v sume 261,82 €...“

6. Ako dôkazový materiál sťažovateľ k sťažnosti pripojil namietané uznesenie najvyššieho súdu, mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) z 22. júna 2010, rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 Co 399/07 zo 7. mája 2009 a rozsudok Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 19 C 191/2005 z 13. júna 2007.

7. Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv

alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05).

9. Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 MCdo 10/2010 zo 14. júna 2011, ku ktorému (porušeniu) malo dôjsť tým, že najvyšší súd sa stotožnil s dovolacími dôvodmi a právnymi názormi prezentovanými generálnym prokurátorom v mimoriadnom dovolaní z 22. júna 2010.

10. Ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľ v sťažnosti vychádza v zásade z dôvodov, ktoré uviedol vo svojom stanovisku k mimoriadnemu dovolaniu a ktorými sa najvyšší súd zaoberal v odôvodnení svojho rozhodnutia.

11. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu všeobecný súd nemôže porušiť základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní. Takýmto predpisom je zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“).

12. Právo na súdnu ochranu sa v občianskoprávnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane dovolacích konaní, t. j. aj konania o mimoriadnom dovolaní, ktorého procesné podmienky upravujú ustanovenia § 243 a nasl. OSP (štvrtá hlava štvrtej časti). V rámci všeobecnej úpravy prípustnosti mimoriadneho dovolania proti každému právoplatnému rozhodnutiu súdu z ustanovenia § 243f OSP výslovne vyplýva, že takéto dovolanie je prípustné, len pokiaľ ide o prípady uvedené v odseku 1 písm. a) až c) tohto zákonného ustanovenia. Podľa § 243i ods. 1 OSP v konaní o mimoriadnom dovolaní platia primerané ustanovenia o konaní na dovolacom súde (§ 242 – § 243c).

13. V tejto súvislosti ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné uviesť, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (*mutatis mutandis* II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 145/2010). Zo subsidiárnej štruktúry systému ochrany ústavnosti ďalej vyplýva, že práve všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie práv a slobôd vyplývajúcich z ústavy alebo dohovoru (I. ÚS 4/00),

preto právomoc ústavného súdu pri ochrane práva každého účastníka konania nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 13/01), alebo všeobecné súdy neposkytnú ochranu označenému základnému právu sťažovateľa v súlade s ústavnoprocenými princípmi, ktoré upravujú výkon ich právomoci.

14. Ústavný súd, ako to vyplýva z jeho konštantnej judikatúry, nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

15. Ústavný súd z tohto hľadiska preskúmal rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5 MCdo 10/2010 zo 14. júna 2011, ktorým v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora rozhodol tak, že zrušil prvostupňový rozsudok sp. zn. 19 C 191/2005 z 13. júna 2007 a odvolací rozsudok sp. zn. 9 Co 399/07 zo 7. mája 2009. Nezistil pritom žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup tohto súdu, ktorý by nemal oporu v zákone. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia naopak vyplýva, že najvyšší súd sa zaoberal a vysporiadal s dovolacími dôvodmi (a tiež argumentáciou generálneho prokurátora), a pretože sa s nimi stotožnil, zrušil mimoriadnym dovolaním rozpadnuté rozhodnutia všeobecných súdov. Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia najprv oboznámil podstatné časti konania pred súdmi prvého a druhého stupňa a obsah podaného

mimoriadneho dovolania, v rámci ktorého uviedol: a) „Proti týmto rozsudkom, ako okresného, tak aj krajského súdu, s poukazom na ustanovenie § 243e ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. a/,b/ O. s. p. podal na základe podnetu navrhovateľa mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky, ktorý navrhol uvedené rozsudky súdov zrušiť a vec vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Poukazoval na to, že konajúce súdy zaťažili konanie procesnou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie veci tým, že v odôvodnení rozsudkov opomenuli vyhodnotiť tie sporné skutkové tvrdenia účastníkov, ktoré boli relevantné pre právne posúdenie, či je zodpovednosť odporcu (čo do právneho základu) daná. Naopak zaoberali sa hodnotením pravdivosti takých sporných tvrdení účastníkov, ktoré nemajú pre právne posúdenie veci žiadny význam. Bol toho právneho názoru, že ak súd vôbec nevyhodnotí takú skutočnosť, ktorá je účastníkom tvrdená a medzi účastníkmi sporná, a ktorá je podstatná pre právne posúdenie, či je základ nároku uplatneného v žalobe daný, ide o inú vadu konania majúcu za následok nesprávne rozhodnutie veci. V tejto súvislosti poukázal na to, že konajúce súdy sa zamerali (a to nesprávne) na hodnotenie sporného tvrdenia, či stavba hradné schody mala alebo nemala slúžiť ako oporný múr hradného kopca... Podstatná skutková okolnosť pre posúdenie zodpovednostných vzťahov je... to, či stavba (hradné schody) mala alebo nemala technicky správne statické podloženie, a to správne statické podloženie bez ohľadu na to, či stavba mala alebo nemala slúžiť ako oporný múr celého hradného kopca. Inými slovami, hradné schody mali byť staticky podložené tak, že žiadnou stavebnou činnosťou v ich okolí, vykonanou lege artis, nedôjde k ich zosunu... zodpovednosť za škodu spôsobenú statickým narušením stavby, ku ktorému došlo v dôsledku stavebnej činnosti stavebníka susednej stavby, môže byť stavebníkovi susednej stavby pričítaná buď vtedy, ak stavebník pri stavebnej činnosti porušil právnu povinnosť (subjektívna zodpovednosť podľa § 420 Občianskeho zákonníka) alebo ak stavebník pri stavebnej činnosti právnu povinnosť neporušil, za predpokladu neporušenia kauzálnej právnej povinnosti vlastníkom staticky narušenej stavby (objektívna zodpovednosť podľa § 420a Občianskeho zákonníka). Naopak, za škodu spôsobenú statickým narušením stavby, ku ktorému došlo v dôsledku stavebnej činnosťou stavebníka susednej stavby, zodpovedá vlastník staticky narušenej stavby, ak stavebník pri stavebnej činnosti právnu povinnosť neporušil, za predpokladu porušenia

kauzálnej právnej povinnosti vlastníkom staticky narušenej stavby (subjektívna zodpovednosť podľa § 420 Občianskeho zákonníka).

Mimoriadny dovolateľ poukázal aj na to, že sporné skutkové tvrdenie (či hradné schody boli alebo neboli správne staticky podložené) konajúce súdy žiadnym spôsobom v odôvodnení rozsudkov nevyhodnotili... Správne mali však konajúce súdy prijať jednoznačne formulovaný skutkový záver, či stavba hradné schody bola staticky podložená tak, že stavebnou činnosť v jej okolí, vykonanou lege artis (bez porušenia právnej povinnosti pri stavebnej činnosti), nemohlo dôjsť k jej statickému narušeniu. Až po ustálení skutkového záveru, či hradné schody boli alebo neboli správne staticky podložené tak, že stavebnou činnosť na susedných pozemkoch vykonanou lege artis k ich poškodeniu dôjsť nemohlo, mali súdy posúdiť aplikáciu ustanovenia § 420 a § 451 Občianskeho zákonníka na skutkový stav, t. j. v prípade zápornej odpovede vyvodiť zodpovednosť odporcu za škodu a za bezdôvodné obohatenie (náklady vynaložené na opravu schodov), v prípade kladnej odpovede návrh zamietnuť. Ak konajúce súdy nevyhodnotili podstatný skutkový záver, ktorý bol medzi stranami sporný a ktorý bol pre rozhodnutie veci zásadný, zaťažili konanie vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie veci. Mimoriadny dovolateľ namietal aj to, že konanie na odvolacom súde je zaťažené procesnou vadou podľa § 237 písm. f) OSP z dôvodu, že odvolací súd odmietol vykonať navrhovateľom navrhnutý dôkaz, svojím významom zásadný pre správne skutkové zistenia, a na odmietnutie vykonania dôkazu v odvolacom konaní neboli splnené zákonné dôvody. Navrhovateľ až v priebehu odvolacieho konania získal projektovú dokumentáciu stavby hradné schody (technická správa -architektúra Hradný vrch z roku 1985). Tento dôkaz navrhovateľ v priebehu prvostupňového konania predložiť alebo navrhnúť nemohol, nakoľko odporca vo svojich vyjadreniach na pojednávaní existenciu takejto listiny poprel. Prípustnosť takeého dôkazu v odvolacom konaní je preto v zmysle § 205a OSP daná. Význam uvedeného dôkazu je značný, nakoľko v projektovej dokumentácii sa nachádza informácia o spôsobe plánovaného podloženia stavby hradné schody, ktorá nekorešponduje s výsledkami znaleckého dokazovania o skutočnom podložení stavby (číslo listu 284 - technická správa odkazuje na geologický posudok a upozorňuje na nutnosť založenia stavby do skalnatého podlažia).“

b) Následne najvyšší súd oboznámil stanoviská účastníkov konania k mimoriadnemu dovolaniu: „*Navrhovateľ sa v celom rozsahu stotožnil a argumentáciou mimoriadneho dovolateľa.*

Odporca (t. j. sťažovateľ, pozn.) vo svojom vyjadrení navrhol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora podľa § 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s § 243b ods. 1 O. s. p. ako nedôvodné zamietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania. Bol toho názoru, že nie sú dané dôvody na podanie mimoriadneho dovolania, nakoľko ako prvostupňový, tak aj odvolací súd rozhodli v danej veci v súlade so zákonom. Poukazoval na to, že žalobca netvrdil, že hradné schody boli nesprávne vystavané bez ohľadu na to, či mali slúžiť ako oporný múr celého hradného kopca, ale práve naopak, že navrhovateľ v priebehu sporu tvrdil, že hradné schody mali byť postavené ako oporný múr celého hradného kopca a ako oporný múr neboli správne vystavané. V konaní neboli predložené také listinné dôkazy, resp. vo svedeckých výpovediach neboli uvedené také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali záver, že stavba hradných schodov nemajúca charakter oporného múru hradného svahu, nemala správne statické podloženie, resp. že by nebola správne udržiavaná. Na stavbu hradné schody bolo riadne vydané kolaudačné rozhodnutie a odporca neporušil žiadnu povinnosť ako základ hmotnoprávnej podmienky pre priznanie náhrady škody. Bol toho názor, že v konaní nedošlo ani k vade konania uvedenej v ustanovení § 237 písm. f/ O. s. p. Nebolo totiž vôbec preukázané, kedy boli navrhovateľovi predmetné technické správy, ktoré chcel použiť ako dôkaz v odvolacom konaní, doručené a tieto boli predložené len vo fotokópii. Tieto existovali už od roku 1985 a aplikácia ustanovenia § 205a ods. 1 písm. d/ O. s. p. preto neprichádzala do úvahy. Okrem toho ani obsah uvedených listín nemohol mať vplyv na iné rozhodnutie odvolacieho súdu.

Vedľajší účastník na strane navrhovateľa sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadril.“

c) Najvyšší súd svoje skutkové zistenia a právne názory odôvodnil takto: «*Najvyšší súd... na základe mimoriadneho dovolania podaného včas generálnym prokurátorom (§ 243g O. s. p.) na podnet účastníka konania, preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p. a § 243i ods. 2 O. s. p.) a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutia treba zrušiť.*

Podľa § 243f ods. 1 O. s. p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O. s. p., ak a/ v konaní došlo k vadám

uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Na výskyt procesných väd konania vymenovaných v § 237 O. s. p. a tiež tzv. iných procesných väd konania majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci prihliada najvyšší súd nielen v konaní o dovolaní (vid' § 242 ods. 1 O. s. p.), ale aj v konaní o mimoriadnom dovolaní (vid' § 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p.) bez zreteľa na to, či boli alebo neboli v tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uplatnené.

Vzhľadom na túto zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O. s. p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O. s. p. (t. j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Osobitne sa pritom sústredil na námietku mimoriadneho dovolateľa spočívajúcu v tom, že navrhovateľovi bola postupom súdu odňatá možnosť konať tým, že tento nevykonal dôkaz, ktorý bol ním navrhnutý až v odvolacom konaní.

Odňatím možnosti konať sa v zmysle ustanovenia § 237 f/ O. s. p. sa rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných

práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O. s. p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právnym poriadok priznáva.

Z ustanovenia § 205a ods. 1 O. s. p. vyplýva, že skutočnosti alebo dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa, sú pri odvolaní proti rozsudku alebo uzneseniu vo veci samej odvolacím dôvodom len vtedy, ak ich účastník konania bez svojej viny nemohol označiť alebo predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní uvedenej námietky mimoriadneho dovolateľa dospel k záveru, že tento dôvodne namieta odňatie možnosti navrhovateľovi konať pred odvolacím súdom v súvislosti s nevykonaním vykonania nových dôkazov v odvolacom konaní v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p.

Odvolací súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z právneho názoru, že listinné dôkazy založené navrhovateľom k odvolaniu (technická správa - architektúra Hradný vrch z roku 1985), nie sú dôkazmi v zmysle § 205a ods. 1 písm. d/ O. s. p., keď tieto dôkazy objektívne existujú od roku 1985 a právny zástupca navrhovateľa žiadnym hodnoverným spôsobom nepreukázal, že ich nemohol predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že pre posúdenie dôvodnosti uplatnenia skutočností alebo dôkazov, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa v prejednávanvej veci je právne irelevantné, či tieto dôkazy objektívne existovali od roku 1985 alebo vznikli neskôr. Podstatná je skutočnosť, či ich účastník konania bez svojej viny nemohol označiť alebo predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa, s ktorou sa odvolací súd (ktorý rozhodoval bez nariadenia pojednávania) vysporiada] len tak, že právny zástupca navrhovateľa žiadnym hodnoverným spôsobom nepreukázal, že ich nemohol predložiť do rozhodnutia súdu prvého stupňa. Odvolací súd nechal bez povšimnutia a ani nereagoval na tvrdenia navrhovateľa, ktorý poukazoval na postoj odporcu v konaní, ktorý existenciu takýchto listinných dôkazov popieral a nezaoberal sa ani časom a spôsobom, akým sa tieto dostali do dispozičnej sféry navrhovateľa, hoci tento okolnosti ich nadobudnutia podrobne opísal. Bez zistenia a následného vyhodnotenia týchto podstatných skutkových okolností nie je totiž

možné právne posúdiť, či navrhovateľ tieto dôkazy nemohol označiť alebo predložiť bez svojej viny do rozhodnutia súdu prvého stupňa.

Dôvodná je preto námietka mimoriadneho dovolateľa, že postupom odvolacieho súdu bola navrhovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak na ňu dovolanie nepoukazuje, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie iných procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Medzi také vady patrí skutočnosť, že rozhodnutie súdu vychádza z neúplného alebo nesprávne zisteného skutkového stavu veci z dôvodu, že súd pri vykonávaní dokazovania nepostupoval v súlade s príslušnými procesnými ustanoveniami. Za vadu konania, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, je potrebné považovať prípad, kedy zistenie skutkového stavu veci je v rozpore s § 120 ods. 1 vetou treťou O. s. p.; ak súdom neboli vôbec zisťované rozhodné (právne relevantné) skutočnosti potrebné pre správne posúdenie veci a to i v prípade, ak ich účastníci nenamietali (netvrдили), avšak súd bol povinný sa nimi zaoberať z úradnej povinnosti (*ex officio*). K výskytu tzv. inej vady konania v prejednávanej veci došlo.

Z ustanovenia § 122 ods. 1 O. s. p. vyplýva, že súd vykonáva dokazovanie na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Podľa § 123 O. s. p. účastníci majú právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali.

Právo účastníkov vyjadriť sa k vykonanému dokazovaniu sa v konaní realizuje tak, že predseda senátu spravidla bezprostredne po vykonaní každého dôkazu umožní účastníkovi, aby sa k nemu vyjadril a aby uviedol všetko, čo pri hodnotení vykonaného dôkazu považuje za významné. Procesnú možnosť účastníka vyjadriť sa k vykonanému dôkazu (napríklad z hľadiska vierohodnosti svedka a jeho vzťahu k prejednávanej veci, pravosti a správnosti listiny, osoby a odbornej spôsobilosti znalca, vecnej správnosti postupu súdu pri vykonávaní ohliadky a pod.) musí súd vytvoriť účastníkovi už v rámci dokazovania (t.j. pred jeho skončením).

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje aj na to, že konanie o mimoriadnom dovolaní (rovnako ako konanie o dovolaní) má prieskumnú povahu. Najvyšší súd v konaní o tomto mimoriadnom opravnom prostriedku dokazovanie nevykonáva (viď § 243a ods. 2 veta druhá O. s. p. a § 243i ods. 2 O. s. p.). O tom, ako v určitej veci prebiehalo konanie, si môže urobiť obraz len zo spisu; konkrétne o priebehu pojednávania môže usudzovať zo zápisnice o pojednávani (§ 40 O. s. p.).

Z obsahu zápisníc o pojednávani pred súdom prvého stupňa zo dňa 5. februára 2007 (č. l. 182 spisu), zo dňa 30. apríla 2007 (č. l. 210 spisu) a zo dňa 13. júna 2007 (č. l. 240 spisu) nevyplýva, že by súd na pojednávani okrem prednesov právnych zástupcov účastníkov konania a vykonaní dôkazu výsluchom svedkov Ing. E. T., Ing. P. T. a Ing. D. M. vykonal vo veci ďalšie dokazovanie v súlade s ustanovením § 122 ods. 1 O. s. p., hoci v odôvodnení písomného vyhotovenia svojho rozhodnutia uvádza viacero listinných dôkazov, z ktorých pri vyhodnotení skutkového a následne aj právneho stavu vychádzal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že vykonávanie dôkazov na pojednávani, je vyjadrením zásady priamosti občianskeho súdneho procesu, keď výnimky sú možné len za splnenia zákonných predpokladom pre vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

V prípade, ak nebol v konaní vykonaný dôkaz listinou zákonom upraveným spôsobom (§ 120 O. s. p.) , ide o tzv. inú vadu konania v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/ O. s. p. Povinnosť vykonať dôkaz v súlade s procesným predpisom nenahrádza ani ustanovenie § 118 ods. 1 O. s. p. Na tejto skutočnosti nemení nič ani prípadne splnenie si povinnosti, vyplývajúcej pre súd z ustanovenia § 119 ods. 2 O. s. p. z dôvodu, že nie je možné na začiatku nového pojednávania oznámiť obsah vykonaných dôkazov, keď tieto neboli zákonom predpísaným spôsobom vykonané. Z uvedeného vyplýva, že súd prvého stupňa zaťažil konanie vadou uvedenou v ustanovení § 243f ods. 1 písm. b/ O. s. p., ktorú vadu neodstránil ani odvolací súd, ktorý vo veci rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O. s. p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa stotožnil aj s námietkami mimoriadneho dovolateľa o výskyte ďalšej tzv. inej vady, ktorá mala za následok nesprávne právne rozhodnutie vo veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/ O. s. p. Za podstatnú skutkovú okolnosť pre posúdenie zodpovednostných vzťahov medzi účastníkmi konania aj dovolací súd

považoval to, či stavba (hradné schody) mala alebo nemala technicky správne statické podloženie, a to správne statické podloženie bez ohľadu na to, či stavba mala alebo nemala slúžiť ako oporný múr celého hradného kopca. Zo skutkových záverov súdu prvého stupňa vyplýva, že k porušeniu hradných schodov došlo stavebnou činnosťou navrhovateľa, avšak nebol učinенý žiadny skutkový záver súdov o tom, že by navrhovateľ staval v rozpore so stavebným povolením, v rozpore s právnymi predpismi, inak ako lege artis, alebo, že by stavebné povolenie bolo vydané po technickej stránke nesprávne. Preto mimoriadny dovolateľ dôvodne namietal, že pri uvedených skutkových záveroch mal súd vyhodnotiť, či stavba hradné schody bola alebo nebola správne staticky podložená (navrhovateľ tvrdil, že nebola, odporca tvrdil, že bola), pretože ak hradné schody boli správne staticky podložené, potom navrhovateľ, hoci žiadnu právnu povinnosť pri stavebnej činnosti neporušil, má objektívnu zodpovednosť podľa § 420a Občianskeho zákonníka. Ak hradné schody neboli správne staticky podložené, potom je navrhovateľ deliberovaný z objektívnej zodpovednosti za škodu spôsobenú stavebnou činnosťou. V prípade, že hradné schody neboli správne staticky podložené (a v spôsobilom stave udržiavané), potom odporca zodpovedá navrhovateľovi za škodu spôsobenú porušením právnej povinnosti (§ 420 Občianskeho zákonníka). Odporca je zároveň povinný uhradiť navrhovateľovi náklady, ktoré navrhovateľ vynaložil na opravu hradného múra, ktorá oprava bola vykonaná so súhlasom odporcu (súhlas daný primátorom J. M.). Dôvodná je aj námietka, že sporné skutkové tvrdenie (či hradné schody boli alebo neboli správne staticky podložené) konajúce súdy žiadnym spôsobom v odôvodnení rozsudkov nevyhodnotili. V odôvodnení rozsudku súdu prvého stupňa sa síce stručne spomína, že navrhovateľ nepreukázal, že odporca porušil pri výstavbe hradných schodov svoju povinnosť, avšak v tom zmysle, že hradné schody nepodložil tak, aby slúžili „na podporu hradného masívu“. Správne mali však konajúce súdy prijať jednoznačne formulovaný skutkový záver, či stavba hradné schody bola staticky podložená tak, že stavebnou činnosťou v jej okolí, vykonanou lege artis (bez porušenia právnej povinnosti pri stavebnej činnosti), nemohlo dôjsť k jej statickému narušeniu. Až po ustálení skutkového záveru, či hradné schody boli alebo neboli správne staticky podložené tak, že stavebnou činnosťou na susedných pozemkoch vykonanou lege artis k ich poškodeniu dôjsť nemohlo, mali súdy posúdiť aplikáciu ustanovenia § 420, § 420a a § 451 Občianskeho zákonníka na skutkový stav, t. j. v prípade zápornej odpovede vyvodit' zodpovednosť

odporcu za škodu a za bezdôvodné obohatenie (náklady vynaložené na opravu schodov), v prípade kladnej odpovede návrh zamietnuť.

Z uvedených dôvodov vyplýva, že generálny prokurátor Slovenskej republiky dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O. s. p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. a/, b/ O. s. p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 243b ods. 2 O. s. p. a § 243b ods. 3 O. s. p. v spojení s 243i ods. 2 O. s. p. napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutie súdu prvého stupňa, zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.»

16. Ústavný súd pripomína, že súčasťou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti (resp. neprípustnosti) opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom (v danom prípade vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu), v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Občiansky súdny poriadok výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľa k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

17. Jadrom sťažovateľovej argumentácie je celkom zjavný nesúhlas so skutočnosťou, že generálny prokurátor našiel v postupe a rozhodnutiach všeobecných súdov (prvostupňového a odvolacieho) dôvody na podanie mimoriadneho dovolania a že najvyšší súd dospel k záveru o dôvodnosti tohto opravného prostriedku. Súčasťou práva na spravodlivý proces však nie je právo sťažovateľa na konkrétny výsledok konania orgánov aplikácie práva a bez označenia presvedčivých argumentov o zjavne svojvoľnom výklade alebo aplikácii procesných či hmotnoprávných noriem zo strany najvyššieho súdu jeho sťažnosti zjavne chýba ústavná opodstatnenosť.

18. Právne relevantné námietky, ktorých prípadná opodstatnenosť by mohla založiť preskúmvaciu pôsobnosť ústavného súdu, koncentruje sťažovateľ do tézy o nedôvodnosti mimoriadneho dovolania a neexistencii právne relevantnej vady konania [pozri body 15 b) v nadväznosti na body 3 a 4]; pričom sťažovateľ neuvádza také významné, právne a skutkovo relevantné okolnosti, ktorými by sa najvyšší súd opomenul zaoberať.

19. Ústavný súd vychádzajúc z odôvodnenia namietaného uznesenia konštatuje, že najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí dostatočne podrobne rozoberá dôvody, na základe ktorých dospel k záveru o potrebe kasácie prvostupňového, ako aj odvolacieho rozhodnutia napadnutých generálnym prokurátorom, a ku každému z týchto dôvodov uvádza príslušný zákonný základ. Skutočnosť, že sťažovateľ má na dané okolnosti iný názor, nijako neindikuje porušenie jeho práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces.

20. Podľa názoru ústavného súdu skutočnosť, že sťažovateľ sa nestotožňuje s právnym názorom najvyššieho súdu, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a neznamena ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecných súdov svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu rozsudok najvyššieho súdu takýmto nie je.

21. Keďže ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi postupom najvyššieho súdu a sťažovateľom namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces, sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

22. Ústavný súd považuje v tejto veci za nie bezvýznamné, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nie je rozhodnutím v merite veci, ktoré by túto definitívne uzatvorilo aj z hľadiska dokazovania, aj z hľadiska výkladu relevantnej hmotnoprávnej úpravy, ale je uznesením, v dôsledku ktorého sa vec vracia na konanie prvostupňovému súdu. Všetky argumenty, ktorými sťažovateľ podporuje svoj nárok, bude môcť v plnom rozsahu uplatniť

v konaní, v ktorom sa o jeho nároku meritórne rozhodne. Na základe uvedeného, rešpektujúc princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd môže konať o porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Na základe uvedeného v danej veci (po jej zrušení dovolacím súdom a vrátení okresnému súdu na ďalšie konanie) nie je navyše daná ani právomoc ústavného súdu na prerokovanie veci podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

23. Vzhľadom na to, že sťažovateľova sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa už jeho ďalšími návrhmi nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. novembra 2011